

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Firma a hotovostní platební styk

Elmíra Farogová

© 2020 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Elmira Farogová

Ekonomika a management
Provoz a ekonomika

Název práce

Firma a hotovostní platební styk

Název anglicky

Company and cash payments

Cíle práce

Tato bakalářská práce je zaměřená na hotovostní platební styk u bankovní instituce Fio banka a legalizace výnosů z trestné činnosti neboli AML.

Cílem této práce je zjištění, zdali hotovost ustupuje platebním kartám či ne. Vedlejším cílem je poskytnutí informací a shrnutí základních principů hotovostního platebního styku ve Fio bance. Druhá část bakalářské práce nabízí přehled moderních technologií, které jsou stále více využívány v bezhotovostních platbách. Autorka toto téma zvolila z důvodu budoucí profese směřující k práci v bankovním sektoru nebo ve státní správě.

Metodika

BP je zpracována na základě studia odborné literatury a důvěryhodných oficiálních internetových zdrojů. Práce popisuje všechny pojmy související s hotovostním platebním stykem z teoretického hlediska a následně se zabývá praktickou částí. V analytické části autorka vycházela z příslušných dat a na jejich základě zjistila, který způsob převažuje v současné době při platebním styku v České republice. Práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole je představení Fio banky, základní informace, vlastnická a organizační struktura. Druhá kapitola je věnována historii peněz, a to od etapy využívání směnného obchodu tzv. barteru až po současné způsoby úhrady zejména hotovostní platební styk a AML (praní špinavých peněz). V dalších kapitolách bude popsáno elektronické bankovníctví a přehled zákonů České národní banky.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

platební styk, mince, bankovky, ochranné prvky, AML, Platební karty, finanční prostředky, Česká národní banka, Směrnice

---

Doporučené zdroje informací

KALABIS, Zbyněk. Bankovní služby v praxi. 1. vyd. Brno: Computer press, 2005.

MÁČE, Miroslav. Platební styk: klasický a elektronický. 1. vyd. Praha: Grada, 2006.

MEDVEĎ, J. et al. 2012. BANKY teória a prax. Bratislava: Sprint 2 s. r. o., 2012. s. 245. ISBN 978-80-89393-73-2

Platidla [online]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/animace.html>

POLOUČEK, Stanislav a kol. Bankovnictví. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006.

SCHLOSSBERGER, O., HOZÁK, L. Elektronické platební prostředky. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, 2005.

SCHLOSSBERGER, O., Platební služby. 1. vyd. Praha: Management Press, s.r.o., 2012

SCHLOSSBERGER, O., SOLDÁNOVÁ, M. Platební styk. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Bankovní institut, 2007.

SCHLOSSBERGER, Otakar. Platební služby. První vydání. Praha: Management Press, 2012. ISBN 978-80-7261-238-3

Zákon č. 6/1993 Sb., O České národní bance, v platném znění, § 1.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 ZS – PEF (únor 2021)

Vedoucí práce

doc. PhDr. Ing. Karel ŠrédI, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 27. 11. 2020

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 29. 11. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 11. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Firma a hotovostní platební styk" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30.11.2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala mojí bakalářské práce doc. Ing. PhDr. Karlu Šrédlovi, CSc. za věnovaný čas, odborné a velice užitečné rady a připomínky, které mi pomohly při vypracování mé bakalářské práce.

Firma a hotovostní platební styk

Abstrakt

Tato bakalářská práce je zaměřena na hotovostní platební styk u bankovní instituce Fio banka a legalizace výnosů z trestné činnosti neboli AML. Je zpracována na základě studia odborné literatury a důvěryhodných oficiálních internetových zdrojů. Práce popisuje všechny pojmy související s hotovostním platebním stykem z teoretického hlediska a následně se zabývá praktickou částí. Analytická část vychází z příslušných dat a na jejich základě byl zjištěn způsob, který převažuje v současné době při platebním styku v České republice. Práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole je představena Fio banka, základní informace, vlastnická a organizační struktura. Druhá kapitola je věnována historii peněz, a to od etapy využívání směnného obchodu tzv. barteru až po současné způsoby úhrady zejména hotovostní platební styk a AML (praní špinavých peněz). V dalších kapitolách bude popsáno elektronické bankovníctví a přehled zákonu České národní banky. Cílem této práce je zjištění, zdali hotovost ustupuje platebním kartám či ne. Vedlejším cílem je poskytnutí informací a shrnutí základních principů hotovostního platebního styku ve Fio bance. Toto téma bylo zvoleno proto, že mé představy o budoucí profesi směřují k práci v bankovním sektoru nebo ve státní správě. Druhá část bakalářské práce nabízí přehled moderních technologií, které jsou stále více využívány v bezhotovostních platbách.

Klíčová slova: platební styk, mince, bankovky, ochranné prvky, AML, Platební karty, finanční prostředky, Česká národní banka, Směrnice.

Company and cash payments

Abstract

This bachelor thesis is focused on cash payments with institution of Fio bank and anti-money laundering known as (AML). It is based on the study of academic literature and trusted official internet sources. The thesis describes all concepts related to cash payments from a theoretical point of view and then deals with the practical parts. In the analytical part, I based my analysis on the relevant data and based on these data I found out which method prevails in the current payments in the Czech Republic. The bachelor's thesis is divided into four chapters. In the first chapter there is a presentation of Fio bank, basic information, ownership and organizational structure. The second chapter is devoted to the history of money, from the stage of using barter exchange to the current methods of payment, especially cash payments and AML (anti-money laundering). In the next chapters I will describe electronic banking and an overview of the Czech National Bank's law. The aim of this work is to find out whether cash gives way to payment cards or not. The secondary objective is to provide information and a summary of the basic principles of cash payments at Fio bank. Not to forget, I have chosen this topic because my ideas about the future profession are aimed at working in the banking sector or in public administration. The second part of the bachelor thesis offers an overview of modern technologies that are increasingly used in non-cash payments.

Keywords: payments, coins, banknotes, security features, AML = Anti-money laundering, payment cards, fund, Czech national Bank, directives.

Obsah

1	Úvod	11
2	Cíl práce a metodika	12
2.1	Cíl práce	12
2.2	Metodika	12
3	Teoretická východiska	14
3.1	Jaká je hodnota peněz a jak se počítají?	14
3.1.1	Hotovostní platební styk obecně	15
3.1.2	Definice základních pojmů	15
3.2	Platební pojmy	15
3.2.1	Rozvoj platebního styku.....	19
3.2.2	Nástroje a formy hotovostního platebního styku	20
3.3	Hotovost, elektronické peníze, bankovky	21
3.4	Právní úprava platebního styku	24
4	Vlastní práce	27
4.1	Představení společnosti Fio banka, a.s.	27
4.2	Základní informace	28
4.3	Vlastnická a organizační struktura	28
4.4	Statutární orgán – představenstvo	28
4.5	Dozorčí rada	29
4.6	Organizační struktura Fio banky	29
4.7	Organizační struktura slovenské pobočky Fio banky	30
5	Redukce hotovosti a zesílení platební karty	31
5.1.1	O průzkumech	34
5.1.2	O České bankovní asociaci	34
6	Výsledky a diskuse	35
6.1	Průzkum využívání jednotlivých forem platebního styku	35
7	Závěr	40
8	Seznam použitých zdrojů	41
8.1	Tištěné dokumenty	41
8.2	Elektronické zdroje	42

Seznam obrázků

Obrázek 1 Mince	21
Obrázek 2 Bankovky	22
Obrázek 3 Organizační struktura FIO banky	29
Obrázek 4 Organizační struktura slovenské pobočky FIO banky.....	30
Obrázek 5 Počet výběrů z bankomatu za měsíc.....	37
Obrázek 6 Platba kartou a hotovostí u obchodníka.....	37
Obrázek 7 Způsob realizace transakcí	38
Obrázek 8 Platba kartou na internetu	39

Seznam tabulek

Tabulka 1 Základní členění jednotlivých forem platebního styku.....	16
Tabulka 2 Věk respondentů	36

Seznam použitých zkratk

ABO	Automatizované bankovní operace
ČNB	Česká národní banka
EU	Evropská unie

1 Úvod

Dnešní doba se velice rychle mění. Nemění se pouze samotná technologie, ale také potřeby, chování či preference klientů. Ve své práci bych ráda poukázala na tento měnící se vztah lidí k finančním společnostem, hlavně k bankám. Například před několika lety neměly všechny banky internetové bankovníctví, nyní je to samozřejmostí a nutností. Internetové bankovníctví, mobilní aplikace a spousta dalších funkcí k využívání bezhotovostního platebního styku jsou základní funkce, které banky nabízejí. Tato práce se bude věnovat rozšiřujícím způsobem moderního placení, tj. bezhotovostním platebním stykem. Moderní a chytrou možností je placení přeložením mobilního telefonu nebo tak zvanými chytrými hodinkami. To v současnosti využívá především mladá generace, která vyrůstá s technologií.

Toto téma bylo vybráno, protože podle průzkumu agentury SC&C pro Českou bankovní asociaci je hotovost až příliš zanedbávána a větší měrou se dle agentury využívá bezhotovostní platební styk. Nejběžnějším způsobem placení je platba debetní platební kartou. Dle agentury pro ČBA je preferována u 77 procent lidí. Nejchytřejší způsob placení – přiložení mobilního telefonu k platebnímu terminálu – využívá 12 procent lidí. Další 3 procenta lidí používá platbu hodinkami. Průzkum byl v lednu, před hrozbou pandemie. Dle ředitelky výzkumu agentury SC&C Jany Hamanové „Platit bezkontaktně v posledních měsících začali i ti, kteří tuto možnost předtím příliš nevyužívali.“¹ Jedním z doporučení Lukáše Kovandy, hlavního ekonoma společnosti Czech Fund, jak snížit riziko nákazy COVID-19 je zredukovat styk s hotovostí.²

---

¹ Babora Buřinská/2020/<https://www.novinky.cz/koronavirus/clanek/omezte-hotovost-platte-bezkontaktne-kartou-ci-mobilem-40318464>

² Petr Kučera/2020/<https://www.penize.cz/nakupy/417014-desetina-lidi-plati-jen-hotove-ubyva-jich-ukazuje-pruzkum>

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této práce je hlavně zjištění, zdali hotovost ustupuje platebním kartám či ne. Vedlejším cílem je seznámení se základními principy hotovostního platebního styku v bankovní instituci, a to ve Fio bance. Dále se budu věnovat oblasti AML povinnosti (AML = Anti-Money-Laundering = proti praní špinavých peněz), dle zákona č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

2.2 Metodika

Práce je rozdělena do pěti hlavních kapitol. Úvodní kapitola zjišťuje, který způsob placení je v současné době nejběžnější formou. Hotovost či karta. Druhá kapitola je věnována penězům. První část pojednává o historii peněz od etapy využívání směnného obchodu tzv. barteru, až po současné způsoby úhrady zejména hotovostní platební styk.

Druhá část je věnována hotovostnímu platebnímu styku. Dále se tato kapitola koncentruje na definici hlavních pojmů, na zákony s poměrem k platebnímu styku v ČR. Dalším neméně důležitým tématem je opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, který nám ukládá zákon 253/2008 Sb. Udává Přehled zákonu České národní banky.

Třetí kapitola se zabývá představením společnosti Fio banka a její organizační strukturou.

Čtvrtá kapitola se zaměřuje na analýzu neboli průzkumu dle České bankovní asociace „zaměřující se na platební zvyklosti Čechů před a během pandemie.“³ a dle vlastního zjištění provedeného mezi studenty ekonomických oborů.

Kapitola pátá je věnována výsledkům výzkumu, které bylo zjištěno dle ČBA provedeného respondentů ve věku 18 až 79 let a výsledkům vlastní výzkumy.

Nejvíce aplikovanou metodou v této bakalářské práci je metoda deskripce a explanace.

---

³ Monika Petrásková/2020/ <https://cbaonline.cz/cesi-a-platebni-styk-2020>

3 Teoretická východiska

3.1 Jaká je hodnota peněz a jak se počítají?

Hodnota za peníze je vytvářena jakýmsi neustálým spojením mezi objekty a vírou, že jsou cenné. Jeho hodnota vyplývá ze skutečnosti, že ho lidé chtějí, aby s ním mohli poskytovat požadovaný produkt nebo službu. Hodnotu ovlivňuje mnoho faktorů. Než se peníze vyvinuly, lidé obchodovali se zbožím (zboží za zboží) říkáme tomu barterový obchod, aby získali zboží a služby, které potřebovali. Tato primitivní forma výměny postrádala dělitelnost a přenositelnost.

Například pokud máte ovce a potřebujete jablko, musíte najít někoho, kdo má jen jablko a chce skopové maso. Co když najdete někoho, kdo chce maso a žádná jablka a dá vám králík? Aby získal vaše maso, musí najít někoho, kdo má jablka a chce králíky. Neschopnost snadno převádět zboží za zboží byla neefektivní. Musíte tedy najít způsob, jak rozřezat své ovce na kousky a rozhodnout se, kolik jablek chcete pro každý kousek ovce. K vyřešení těchto problémů byly vytvořeny komoditní peníze, což byl druh zboží, které fungovalo jako druh hodnoty.

Příkladem komoditních peněz byly drahé kovy, jako zlato, které se používalo jako měna po staletí před 70. lety. Jako příklad o dolaru, Spojené státy takové, že zahraniční vlády mohly brát americké dolary a na oplátku dát určité množství zlata do federálního rezervního systému USA. Zlato je cenné, protože ho lidé chtějí. Je také přenosný, úložný a odolný. Měny po léta podléhaly zlatému standardu, což znamená, že hodnota bankovek závisela na zlatých rezervách vlád a každá z nich mohla být vyměněna za pevnou částku. Peníze vznikly, protože zlato bylo vzácným zdrojem a rychle rostoucí ekonomiky nedokázaly vždy vydělat dostatek zlata na podporu své měny.

Obecně platí, že čím silnější je ekonomika země, tím silnější je její měna, a naopak; Tento koncept však musí být podporován silnou a produktivní ekonomikou, která vytváří cenné služby a produkty. Dnes se hodnota většiny měn měří podle jejich kupní síly, která je ovlivněna inflací. Proto samotný tisk nemůže v zemi vytvořit bohatství.⁴

3.1.1 Hotovostní platební styk obecně

Hotovost lze považovat za jeden z nejdůležitějších aktiv organizací, protože mohou být považovány za základ pro obchodování. Peněžní tok proto maximalizuje schopnost optimálně využívat financí zdroje v organizacích a společnostech a výrazně snižuje obavy obchodních finančních manažerů.

Úloha systému přijímání a plateb při registraci, údržbě a zpracovávání finančních zdrojů podniků vedla k tomu, že finanční informace byly registrovány a uchovávány rychleji a přesněji.

3.1.2 Definice základních pojmů

Kapitola 2. 2. se zaměřuje na definici základních pojmů, hlavně na platební styk, hotovostní platební styk, platební prostředek, platební instituce a platební transakce.

3.2 Platební pojmy

Platební styk má spousta odlišných vysvětlení v odborné literatuře. Ale všechny mají stejný význam. Pro příklad cituji definici z knihy Platební služby od Otakara Schlossbergra: „*Platební styk můžeme definovat jako vztah mezi plátcem a příjemcem, který je uskutečňován v určitých formách buď přímo mezi nimi, nebo prostřednictvím peněžního ústavu.*“⁵

Z výše uvedeného vyplývá, že základními účastníky platebního systému jsou plátcí a příjemci. Pokud však mezi nimi neexistuje přímá platba, existuje zprostředkovatel, který

---

⁴ Andrew Beattie/2020/ https://www.investopedia.com/articles/07/roots_of_money.asp

⁵ 1 SCHLOSSBERGER, Otakar a Marcela SOLDÁNOVÁ. Platební styk., 2008. str. 24.

je obvykle finanční institucí (nejčastěji bankou). V tomto ohledu je pouze zprostředkovatelem příkazů vydaných zákazníky, vytváří platební systémy z platebních prostředků, postupy pro jejich použití a bankovní i mezibankovní platební a vypořádací postupy pro zajištění platebních transakcí.⁶ Platba se v průběhu času vyvíjela a nyní ji lze rozdělit do skupin na základě určitých kritérií, která jsou uvedena v následující tabulce č.1.

Tabulka 1 Základní členění jednotlivých forem platebního styku⁷

Kritérium	Forma platebního styku
Způsob platby	Hotovostní Bezhotovostní Elektronická
Území transakce	Tuzemské Zahraniční Přeshraniční
Náležitosti průvodních dokumentů	Hladké platby (dokumentární) Nedokumentární platby
Rychlost platby	Standardní platba Expresní platba
Smluvní vztah s bankou	Bez závazkový platební styk Závazkový platební styk
Počet bank v transakci	Vnitrobankovní platební styk Mezibankovní platební styk

Základním kritériem dělení platebního styku je způsob platby, který dělíme na hotovostní, bezhotovostní a elektronický.

V případě hotovostních plateb dochází k přímému převodu peněz (ve formě bankovek a mincí) mezi plátcem a příjemcem a v tomto případě banka hraje roli pouze při výběru hotovosti z účtu nebo následném uložení peněz na účet.

⁶ POLOUČEK, Stanislav a kol. Bankovníctví, 2006. str. 141

⁷ vlastní zpracování podle SCHLOSSBERGER, Otakar, Platební služby, str. 12–13

Naproti tomu bezhotovostní platební transakce jsou prováděny nebo placeny bezhotovostním převodem na účtech plátce a příjemce v rámci banky (vnitrobankovní platba) nebo mezi bankami (mezibankovní platba).⁸ Hotovostní a bezhotovostní platby byly realizovány pouze v minulosti klasickým způsobem a dnes se jejich elektronická podoba stále více dostává do popředí. Je zprostředkována platebním prostředkem, na který jsou uloženy finanční prostředky ve formě elektronických peněz.⁹

Dalším členěním plateb je rozdělení na základě území, na kterém se platba provádí. Přitom rozlišujeme mezi domácími, zahraničními a přeshraničními platbami. Domácí platba se provádí mezi subjekty v rámci jedné země, ve většině případů v měně tohoto státu, což není nutné. Naopak zahraniční platby se odehrávají mezi tuzemskými a zahraničními subjekty do a ze zahraničí, včetně plateb mezi tuzemskými subjekty v zahraničí, pokud má jeden ze subjektů účet vedený u banky na území jiného státu.¹⁰ Přeshraniční platební transakce byly zavedeny v členských státech Evropské unie (EU) mezi členskými státy EU nebo evropského hospodářského prostoru (EHP) v měně eur a musí splňovat určitá kritéria.

V případě použití průvodních dokumentů se platby rozlišují na hladké, kdy platba na průvodní dokumenty vázána není, a dokumentární, které mají bezprostřední vazbu na doprovodné dokumenty.

Platby lze provést dvěma různými způsoby. Prvním z nich je expresní vyřízení, tedy pokud možno, ve srovnání s běžnými standardy stanovenými v podmínkách banky a druhým je standardní forma podle dohodnutých podmínek.¹¹

Závazkový a bez závazkový platební styk rozlišujeme na základě smluvního postavení banky vůči klientovi. Rozdíl je v tom, že zatímco v případě závazkového platebního styku banka vystupuje vedle klienta jako ručitel převedené platby za předem stanovených podmínek a na základě předem uzavřené dohody, při realizaci bez

---

⁸ SCHLOSSBERGER, O., SOLDÁNOVÁ, M. Platební styk, 2007. str. 25

⁹ SCHLOSSBERGER, O., Platební služby, 2012. str. 12

¹⁰ POLOUČEK, Stanislav a kol. Bankovníctví, 2006. str. 143

¹¹ SCHLOSSBERGER, O., SOLDÁNOVÁ, M. Platební styk, 2007. str. 25

závazkového platebního styku je banka pouze prostředníkem, zajišťuje realizaci příkazu klienta v případě krytí hotovosti na jeho straně.¹²

Hotovostní platební styk

Týká se o typ platebního styku, ve kterém se používá hotovost. Začleňuje veškeré hotovostní platby, které jsou vykonávány bankami, právníckými či fyzickými osobami. Hotovostní platbu využívají subjekty nebo klienti pro svou potřebu.¹³

Další definici udává Kalabis ve znění: „*Platby v hotovosti zahrnují všechny pohyby hotovosti provedené pomocí zákonného platidla.*“¹⁴

V minulosti byly hotovostní platby víceméně jediným možným způsobem převodu finančních prostředků. Existence hotovosti, bankovek a mincí je základem pro platby v hotovosti. Zatímco vývoj platebních systémů nám přinesl své nové formy, metoda převodu hotovosti stále hraje důležitou roli v současném životě.

Platební prostředek

Jako platební prostředek v hotovostním platebním styku se využívají fyzické peníze. Fyzický přenos peněz mezi oběma subjekty je velice důležitý pro hotovostní platební styk.¹⁵

Platební instituce

V České republice patří jako platební instituce obchodní banky a Česká národní banka¹⁶ *Obchodní banka je právnická osoba se sídlem v České republice založená jako akciová společnost, která přijímá vklady od veřejnosti, poskytuje úvěry a k výkonu těchto činností má povolení působit jako banka. Regulace tvoří Zákon o bankách, opatření České Národní Banky.*¹⁷

---

¹² POLOUČEK, Stanislav a kol. Bankovníctví, 2006. str. 143

¹³ SCHLOSSBERGER, Otakar a Marcela SOLDÁNOVÁ. Platební styk, 2008, str. 205.

¹⁴ KALABIS, Zbyněk. Bankovní služby v praxi, 2005. str. 34

¹⁵ SCHLOSSBERGER, Otakar a Marcela SOLDÁNOVÁ. Platební styk, 2008, str. 205.

¹⁶ SCHLOSSBERGER, Otakar a Marcela SOLDÁNOVÁ. Platební styk, 2008, str. 16.

¹⁷ SCHLOSSBERGER, Otakar a Marcela SOLDÁNOVÁ. Platební styk, 2008, str. 16.

Regulatorním orgánem nad všemi platebními institucemi v České republice je Česká národní banka. Mezi hlavní poslání České národní banky je emise a stahování bankovek a mincí z oběhu, organizování peněžního oběh, provádí dohled nad bankovním sektorem, družstevními záložnami, kapitálovým trhem, pojišťovnictvím, penzijními společnostmi, fondy penzijních společností, směnárny a ostatními platebními institucemi.¹⁸

Platební transakce

Platební transakce je úkon zahájený plátcem nebo jeho jménem nebo příjemcem, který spočívá v umístění, převodu nebo výběru finančních prostředků, bez ohledu na jakékoli související závazky mezi plátcem a příjemcem

3.2.1 Rozvoj platebního styku

Platba je součástí normálního života každého člověka, jehož peníze hrají roli v jejich životě. Bez ohledu na to, kolik peněz má, záleží jen na tom, jak s nimi pracuje. A teď nemám na mysli různé způsoby investování nebo vymáhání, je to jen o vzájemném převodu finančních prostředků mezi subjekty a jeho způsoby. Hotovost, později bezhotovostní platby, klasické i elektronické, byly použity v různých fázích vývoje plateb a vývoj vzdálených plateb nekončí a je stále velmi dynamický. Platba v hotovosti již byla definována výše jako vztah mezi plátcem a příjemcem, s přímým převodem peněz ve formě bankovek a mincí a banka zde hraje pouze druhotnou roli při výběru hotovosti z účtu nebo při jejím uložení na účet. Naproti tomu bezhotovostní platby se provádějí inkasem nebo bezhotovostní platbou na účtech plátce a příjemce v rámci bank nebo mezi nimi. Peněžní oběh hotovosti v České republice rok od roku roste, i když poskytovatelé platebních služeb se stále více snaží zajistit bezpečnost při použití bezhotovostní platební metody.¹⁹

---

¹⁸ SCHLOSSBERGER, Otakar a Marcela SOLDÁNOVÁ. Platební styk, 2008, str. 17.

¹⁹ KLÍMA Jiří. Bankovníctví, 2007. 97 s.

3.2.2 Nástroje a formy hotovostního platebního styku

Podle prof. Medvěda určení platebních prostředků tvoří nejdůležitější část platebních podmínek, protože platební prostředky zahrnují také platební zajištění. V mezinárodním obchodě se platby v hotovosti používají jen zřídka. Rovněž uvádí, že v obchodu s průmyslovými zeměmi jsou podmínky plateb regulovány v rámci mnohostranných mezistátních dohod. Pro platby jsou rozhodující zejména podmínky sjednané ve smlouvě (kupní smlouva) mezi kupujícím a prodávajícím. Základním úkolem je provádět tyto platební podmínky.²⁰

Bankovky jsou nezúročitelné státní dluhopisy, vydávané jako náhrada za mince z drahých kovů. Bankovky v oběhu tak představují dluh centrální banky, který musí být krytý zlatem a jinými aktivy. Technicky vzato jsou bankovky sériovými výrobky v milionových nákladech a vzhledem k jejich označení a číslu šarže je každá z nich originálem.

Státovky byly úvěrové peníze vydávané státem - vládou nebo ministerstvem financí prostřednictvím centrální banky. Na rozdíl od bankovek, které jsou kryté zlatem a jinými aktivy banky, jsou státovky kryté majetkem státu, a tedy představují státní dluh.

---

²⁰ MEDVEĎ, J. et al. 2012. BANKY teória a prax. s. 245.

3.3 Hotovost, elektronické peníze, bankovky

Hotovost

Hotovost jsou peníze ve formě měny, která zahrnuje všechny směnky, mince a bankovky (viz obrázek č. 1).

Obrázek 1 Mince

Zdroj: vlastní zpracování podle <http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/>

Mince jsou raženy v České mincovně v Jablonci nad Nisou a jsou vyrobeny z kovů, jako je hliník, ocel, měď a mosaz. Mají také bezpečnostní prvky. Padělané mince jsou nejčastěji vyrobeny z jiných materiálů než pravé mince.²¹

---

²¹ SCHLOSSBERGER, O., SOLDÁNOVÁ, M. Platební styk, 2007. str. 216

Obrázek 2 Bankovky

Zdroj: vlastní zpracování podle <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/>

Bankovky jsou papírové peníze vydané centrální bankou.²² Každá bankovka musí mít bezpečnostní prvky, aby se zabránilo možnosti její nezákonné reprodukce (viz obrázek č. 2). Na webových stránkách České národní banky je uvedeno, která bankovka obsahuje, jaké bezpečnostní prvky. Celkově je těchto prvků osm, a to vodoznak, okénkový proužek s mikrotextem, barevná vlákna, soutisková značka, skrytý obrazec, proměnlivá barva, iridiscentní pruh a mikrotext.²³

Elektronické peníze

Elektronické peníze jsou obecně definovány jako elektronické úložiště peněžní hodnoty na technickém zařízení, které lze široce využívat k provádění plateb jiným subjektům, než je vydavatel elektronických peněz. Zařízení funguje jako předplacený nosič, který nemusí nutně zahrnovat bankovní účty do transakcí.

---

²² MÁČE, Miroslav. Platební styk: klasický a elektronický, 2006. str. 34

²³ Platidla [online]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/animace.html>

Vydavatele elektronických peněz patří banky, zahraniční banky, pobočky zahraničních bank, spořitelní a úvěrní družstva, instituce elektronických peněz, zahraniční instituce elektronických peněz, vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu a samozřejmě také Česká Národní banka.²⁴

O elektronických penězích se můžeme dočíst také v zákoně č. 284/ 2009 Sb., zákon o platebním styku.²⁵

Elektronický platební prostředek je prostředkem vzdáleného přístupu k peněžní hodnotě, jeho použití obvykle vyžaduje identifikaci držitele osobním identifikačním číslem nebo jiným způsobem. To znamená, že pokud chce klient získat přístup ke svým finančním prostředkům, musí být identifikován pomocí PIN, hesla, podpisu nebo jinak. Tyto platební prostředky zahrnují zejména platební karty a prvky přímého bankovníctví.

Elektronický platební prostředek je platební prostředek, který ukládá peněžní hodnotu v elektronické podobě a který je přijímán jako platební prostředek jinými osobami než jeho emitentem.²⁶

Emitenty elektronických peněz mohou být banky, zahraniční banky a pobočky zahraničních bank, spořitelní a úvěrová družstva, instituce elektronických peněz a zahraniční instituce elektronických peněz, drobní emitenti elektronických peněz a ČNB.²⁷

Vývoj elektronického bankovníctví je záležitostí posledních několika desítek let. Dnešní boom sice nelze srovnávat se změnou platebních systémů, k níž došlo v polovině minulého století, ale už teď musíme přijmout skutečnost, že se jednalo o významný krok vpřed. Důvodem, který začal celý proces přemýšlení o tom, proč je vůbec nutný přesun plateb, byla skutečnost, že nejen firmy a podnikatelé, ale i banky, a zejména jejich zaměstnanci, trpěli velkou administrativní zátěží, která byla způsobena velkým počtem papírových platebních položek čekajících na ruční zpracování.

---

²⁴ SCHLOSSBERGER, Otakar. Platební služby, 2012, str. 143–144.

²⁵ Andrew Beattie/2020/ https://www.investopedia.com/articles/07/roots_of_money.asp

²⁶ SCHLOSSBERGER, O., HOZÁK, L. Elektronické platební prostředky, 2005. str. 9

²⁷ Zákon č. 21/1992 Sb., O bankách, v platném znění

Proto byl platební systém v zemi vytvořen jako první, i když tento problém se týkal i zahraničních platebních příkazů, který se nazýval automatizovaný systém bankovních operací (ABO) a který umožňoval zákazníkům s velkým počtem položek elektronicky předávat data. I když to zní velmi "současně", v praxi to znamenalo záznam dat na magnetickém médiu, které klient musel přinést do banky. Dalšími stupni vývoje byla telefonická identifikace, fax a zlom nastal při počátku aktivního využívání počítačů, se kterým šlo ruku v ruce používání účetních programů. Později se data začala přenášet na disketách, CD, dokud se elektronická komunikace mezi bankou a klientem nakonec dostala do popředí.

3.4 Právní úprava platebního styku

Platba je velmi často vnímána pouze jako jednoduchá platba prostřednictvím bank bez hlubší znalosti jednotlivých forem a nástrojů. Ty se však někdy podstatně liší a jsou založeny na různých pramenech práva.²⁸ V tomto oddíle se proto zaměřím na různé zákony upravující platební systémy, jako je zákon o platbách, zákon o bankovníctví a další pravidla platná v oblasti platebních systémů. Vzhledem k tomu, že samotný platební proces probíhá především prostřednictvím bank, řídí se činnost těchto bank, ať už centrální banky, komerčních nebo specializovaných bank, zákonem č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů. Dále má banka na základě odstavce 3 tohoto zákona povolení provádět další činnosti jako jsou:

- investice do cenných papírů na vlastní účet;
- finanční leasing;
- platby a vypořádání;
- vydávání a správa platebních prostředků, platebních karet a cestovních šeků;
- poskytnutí záruk;
- otevření akreditivů;

---

²⁸ MÁČE, Miroslav. Platební styk: klasický a elektronický, 2006. str. 20

- obstarávání inkasa;
- směnářenskou činnost a další činnosti upravené tímto zákonem.²⁹

Česká národní banka má na starosti zcela odlišné aktivity. ČNB je centrální bankou České republiky. Postavení, funkce a organizace této instituce se řídí zákonem č. 6/1993 Sb., česká státní banka, ve znění pozdějších předpisů.³⁰ § 1 se zabývá základními ustanoveními týkajícími se ČNB, pak § 2 stanoví její cíle a činnosti. Hlavním cílem ČNB je péče o cenovou stabilitu, a pokud jde o platební systémy, ČNB má právo vydávat bankovky a mince, řídit peněžní oběh, platební transakce a podílet se na zajišťování bezpečnosti, spolehlivosti a efektivity platebních systémů a jejich vývoj.³¹

Samotný platební proces se řídí zákonem č. 284/2009 Sb., o platbě za komunikaci, v platném znění, který byl vytvořen v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a pozměněn zákonem č. 139/2011 Sb., ve znění platném od 27.5.2011.³² Před zavedením tohoto zákona se platební styk řídil zákonem č. 124/2002 Sb., O převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech (zákon o Platební styk), v platném znění a tento je zákonem z roku 2009 zrušen. Zákon č. 248/2009 Sb., O platebním styku (ZPS) je dále doplněn Vyhláškou č. 374/2009 Sb., O výkonu činnosti platebních instituce, instituce elektronických peněz, poskytovateli platebních služeb malého rozsahu a vydavateli elektronických peněz malého rozsahu, v platném znění.

---

²⁹ § 1, odst. 1 a 3, Zákon č. 21/1992 Sb., O bankách, v platném znění

³⁰ SCHLOSSBERGER, O., SOLDÁNOVÁ, M. Platební styk, 2007. str. 17

³¹ § 1, Zákon č. 6/1993 Sb., O České národní bance, v platném znění

³² Platební styk – Česká národní banka. [online]. Copyright © ČNB 2020 [cit. 24. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/platebni-styk/>

Zákon č. 248/2009 Sb., o platebním styku, v platném znění, upravuje:

- *"činnost některých osob oprávněných poskytovat platební služby a vydávat elektronické peníze, včetně činností těchto osob v zahraničí;*
- *účast na platebních systémech a vytvoření a provoz platebních systémů s neodvolatelností vypořádání;*
- *práva a povinnosti poskytovatelů platebních služeb a uživatelů platebních služeb;*
- *práv a povinností vydavatelů elektronických peněz a držitelů elektronických peněz.*"³³

---

³³ Zákon č. 248/2009 Sb., O platebním styku, v platném znění

4 Vlastní práce

4.1 Představení společnosti Fio banka, a.s.

Fio banka, a.s. je vlastněna výhradně českými majiteli a navazuje na historii Finanční skupiny Fio. Škálu produktů je možné rozdělit do dvou hlavních kategorií, a to poskytování tradičních bankovních služeb a zprostředkování obchodů s cennými papíry. Ve vztahu k bankovním službám se jedná o nabídku standardních produktů jako běžné, spořicí a termínované účty, vydávání platebních karet, poskytování úvěrů atd. Jedním z pilířů, na kterých banka staví ve vztahu k zákazníkům je poskytování běžných bankovních služeb bez poplatků. Zmiňovaným druhým oborem činnosti jsou investice, kde Fio banka je v České republice největším obchodníkem s cennými papíry se zaměřením na drobnou klientelu. Stejně má na českém trhu i dominantní postavení v obchodování s akciemi přes internet. Fio banka je také vlastníkem společnosti RM-SYSTÉM, česká burza cenných papírů, a.s., na níž se obchoduje s akciemi nejvýznamnějších českých a zahraničních společností.³⁴

V rámci let 2011 až 2015 se banka spolu s dalšími konkurenty, jako je Equa bank a Air bank zařazovala do sektoru malých bank. V květnu roku 2015 však její bilanční suma vzrostla nad hranici 50 mld. Kč, a proto od roku 2016 patří již do sektoru středních bank. V roce 2015 zároveň počet klientů překročil hranici 500 tisíc – v oblasti retailového a komerčního bankovníctví měla banka 504 tis. klientů a v oblasti investičních služeb 51 tis. klientů. Jedním z hlavních zájmů banky byla jako po minulé roky optimalizace pobočkové sítě a zvyšování počtu bankomatů na pobočkách a frekventovaných místech.³⁵

Za zmínku určitě stojí i projekt Fio banky ve spolupráci s českou burzou RMSYSTÉM určen studentům vysokých škol a univerzit v Čechách a na Slovensku s názvem Studentbroker.

---

³⁴ Historie. *FIO* [online]. [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <https://www.fio.cz/o-nas/fio-banka/historie>

³⁵ Výroční zpráva FIO banky. 2015.

V rámci tohoto projektu mají studenti možnost si vyzkoušet fungování kapitálových trhů a během semestru investovat fiktivní investiční prostředky do akcií (1 mil. Kč) a derivátů (50 tis. USD). Cílem je zvyšovat finanční gramotnost veřejnosti a zpopularizovat akciové obchodování mezi studenty ekonomických oborů.³⁶

4.2 Základní informace

Obchodní firma	Fio banka, a.s.
Sídlo	Praha 1, V Celnici 1028/10, PSČ 11721
Identifikační číslo	618 58 374
Datum zápisu do OR	31. srpna 1994
Základní kapitál	760 000 000, - Kč
Akcie	760 000 ks kmenové akcie na jméno v zaknihované podobě ve jmenovité hodnotě 1 000, - Kč

4.3 Vlastnická a organizační struktura

Banka má k datu této práce jednoho akcionáře, a to Fio holding, a.s. (IČ: 601 92 763).

4.4 Statutární orgán – představenstvo

- předseda představenstva Mgr. Jan Sochor, dat. nar. 22. února 1969
- členové představenstva Ing. Jan Bláha, dat. nar. 31. května 1976
Ing. Marek Polka, dat. nar. 7. dubna 1977
Mgr. Josef Valter, dat. nar. 6. března 1978

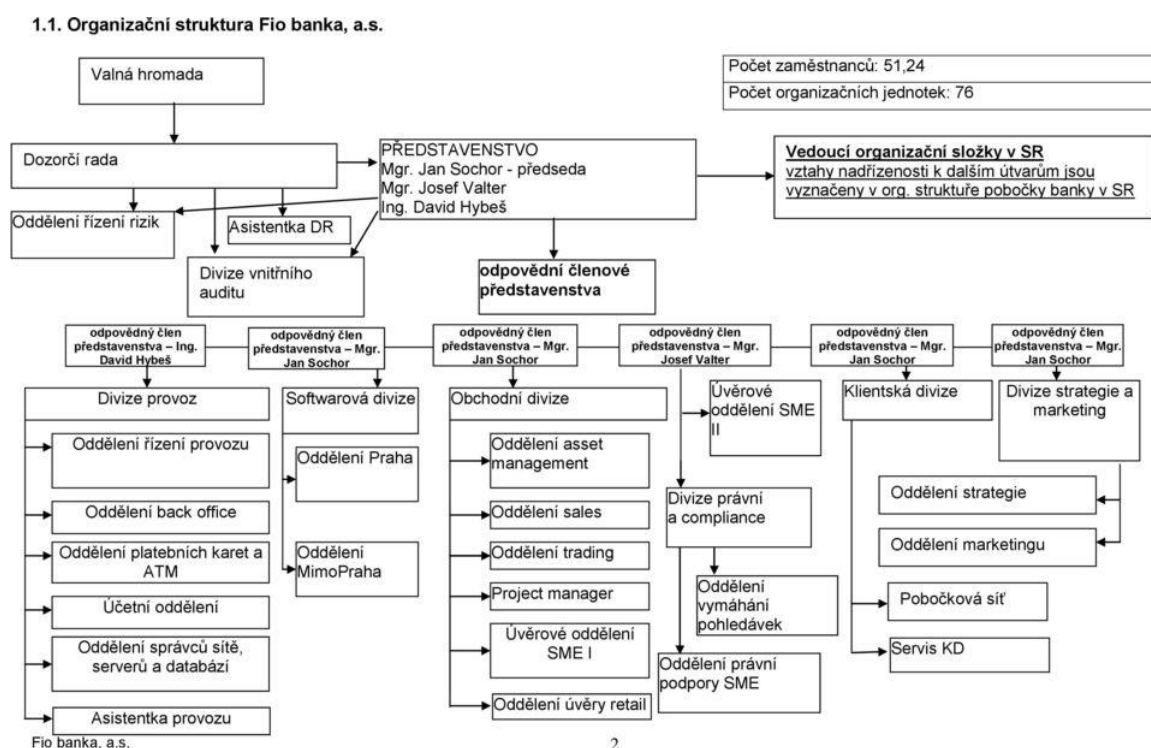
³⁶ Výroční zpráva FIO banky. 2015.

4.5 Dozorčí rada

- předseda dozorčí rady RNDr. Petr Marsa, dar. nar. 2. října 1965
- místopředseda dozorčí rady Mgr. Romuald Kopún, dar. nar. 11. července 1969
- člen dozorčí rady Ing. Ján Franek, dar. nar. 16. března 1971

4.6 Organizační struktura Fio banky

Obrázek 3 Organizační struktura FIO banky³⁷

³⁷ Fio banka, a.s. povinně uveřejňované informace dle 11 a) zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve smyslu vyhlášky č. 123/2007 Sb. [online]. Copyright © DocPlayer.cz [cit. 29.11.2020]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/626040-Fio-banka-a-s-povinne-uverejnovane-informace-dle-11a-zakona-c-21-1992-sb-o-bankach-ve-smyslu-vyhlascky-c-123-2007-sb.html>

4.7 Organizační struktura slovenské pobočky Fio banky

Obrázek 4 Organizační struktura slovenské pobočky FIO banky³⁸

Organizační struktura slovenské pobočky Fio banky (Fio banka, a.s., pobočka zahraničnej banky)

Doplňující informace:

- Modrou barvou jsou vyznačeny činnosti, jejichž výkon je zajištěn centrálně z ČR. Je-li ve vztahu k takovému útvaru nebo funkci vyznačena nadřízenost vedoucího organizační složky, tato nadřízenost se vztahuje pouze k činnostem týkajícím se pobočky banky v SR.
- Zelenou barvou jsou vyznačeny činnosti přímo vykonávané na území SR.

---

38 Fio banka, a.s. povinně uveřejňované informace dle 11 a) zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve smyslu vyhlášky č. 123/2007 Sb. - [online]. Copyright © DocPlayer.cz [cit. 29. 11. 2020]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/626040-Fio-banka-a-s-povinne-uverejnovane-informace-dle-11a-zakona-c-21-1992-sb-o-bankach-ve-smyslu-vyhlaske-c-123-2007-sb.html>

5 Redukce hotovosti a zesílení platební karty

Dle České bankovní asociace platební karty a hotovost patří mezi nejběžnější formou placení v České republice. U nákupů přes internet je běžnější placení kartou než dobírkou. Pandemie COVID-19 tento trend více posílila a změnila chování Čechů při nakupování a placení. V kamenných obchodech došlo k výrazné preferenci bezkontaktního placení. Někteří dle ČBA průzkumů snížili výběry z bankomatů, protože se obávají nakažení koronavirem.

K nejoblíbenějším platebním prostředkům Čechů patří platební karty, které jsou využité v kamenných obchodech. Kdežto debetní kartou v obchodě platí 77 procent a kreditní kartou 20 procent, hotovost využívá 70 procent respondentů. Češi si zvykají na „nynější“ způsoby placení, a to přiložení mobilního zařízení nebo Smart hodinek. Hotovostí platí jen 10 procent lidí, a to nejvíce lidé staršího věku.³⁹

Až 35 procent lidí začalo v posledních měsících využívat placení bezkontaktně, a to hlavně kvůli pandemii. *„Zejména na začátku pandemie nebyl zmapován způsob a intenzita přenosu viru, lidé se proto vyhýbali manipulaci s penězi a jakéhokoliv kontaktu s cizím předmětem, tedy i platebními terminály. Například některé země EU z tohoto důvodu zvýšily limit pro bezkontaktní placení kartou. Na půdě České bankovní asociace se o takové možnosti diskutovalo, nicméně nakonec se banky rozhodly k takovému kroku nepřistoupit. Současná hranice 500 Kč podle průzkumu asociace vyhovuje téměř 60 % Čechů a více než pětina (23 %) tuto hranici vůbec neřeší. Změny limitu by jednoznačně vyvolaly náklady jak na straně obchodníků, tak i bank, kterým by navíc přinesly i zvýšení rizika ztrát plynoucích ze zneužití bezkontaktních karet.“*⁴⁰

Naopak u 64 procent lidí se jejich chování nic nezměnilo. Polovina populace preferuje bezkontaktní placení (bez ohledu na výši částky).

---

³⁹ Češi a platební styk 2020 | Česká bankovní asociace. Úvod | Česká bankovní asociace [online]. Copyright © [cit. 24. 11. 2020]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/cesi-a-platebni-styk-2020>

⁴⁰ Češi a platební styk 2020 | Česká bankovní asociace. Úvod | Česká bankovní asociace [online]. Copyright © [cit. 24. 11. 2020]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/cesi-a-platebni-styk-2020>

59 procent lidí využívá výběry z bankomatu jednou měsíčně. 21 procent lidí vybírají jednou týdně a 17 procent hotovost nevybírá vůbec. *„Z dlouhodobého pohledu vybíráme v čím dál delších frekvencích, což je dáno především postupnou digitalizací společnosti. Dnes totiž např. platební kartou, ať už ji máme fyzicky v ruce či nahranou v mobilu nebo v hodinkách, zaplatíme na více místech, než tomu bylo dříve.“*⁴¹

Dle ředitelky výzkumu agentury Jana Hamanové zrušení hotovosti lidí považují za omezení své svobody než zjednodušení života.

Dle průzkumu ČBA čtvrtina Čechů připustilo, že v průběhu pandemie COVID-19 peníze z bankomatů přestala zcela vybírat. Nečekaně jen 5 procent lidí k tomuto vedl strach z hotovosti, 20 procent respondentů uvedlo, že v tomto období prostě peníze nepotřebovali. To se ale ještě může změnit, pokud se život vrátí „do normálu“.

Průzkum byl také ohledně vkladomatů, které se hlavně ve větších městech zavádí čím dál častěji. Prokázalo se, že 65 procent Čechů vkladomaty vůbec nepoužívají. *„Nižší procento využívání vkladomatů je dáno zkrátka tím, že lidé nemají k využití takové služby důvod. Pokud nepodnikají třeba ve službách či v obchodě, přebytečnou hotovost, kterou by potřebovali uložit, prostě nemají, jak získat.“*⁴²

Banky nedávno zavedli novou službu tzv. okamžité platby, které našly mezi platebními službami své stálé místo. 80 procent Čechů tuto službu zná a více než dvě pětiny z nich služby využilo. Tomáš Hládek je přesvědčen, že budou okamžité platby běžnou záležitostí a že možnost zaslání platby ze svého internetového bankovníctví, s tím, že platba je připsána hned na účet příjemce, nabízí svým klientům skoro všechny banky v České republice, často dokonce bez poplatků v rámci obvyčejného klientského účtu.⁴³

---

⁴¹ Češi a platební styk 2020 | Česká bankovní asociace. Úvod | Česká bankovní asociace [online]. Copyright © [cit. 24.11.2020]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/cesi-a-platebni-styk-2020>

⁴² Češi a platební styk 2020 | Česká bankovní asociace. Úvod | Česká bankovní asociace [online]. Copyright © [cit. 24.11.2020]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/cesi-a-platebni-styk-2020>

⁴³ Češi a platební styk 2020 | Česká bankovní asociace. Úvod | Česká bankovní asociace [online]. Copyright © [cit. 24.11.2020]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/cesi-a-platebni-styk-2020>

Při internetovém nakupování stále vítězí platba kartou před dobírkou. V dnešní době je tato metoda placení nejvíce používanou. Někteří nechtějí nakupovat přes internet z důvodu pochybnosti ze špatného výběru což je u 42 procent lidí nebo proto, že mají obavy z podvodu tj. 40 procent lidí.

Způsob placení zboží kartou online lidé začínají preferovat před dobírkou. Pandemie COVID-19 tento trend navíc ještě posílila „*Otázkou je, zdali pouze dočasně. Mnoho e-shopů totiž zrušilo možnost dobírky s platbou při převzetí zásilky v hotovosti s ohledem na hygienická opatření a ochranu doručovatelů. Nicméně platba na dobírku má a bude mít stále své příznivce, což je opodstatněné především u dražšího zboží z obchodů, které nakupující nezná. Tento způsob platby až po doručení zboží je pro spotřebitele bezpečnější. Navíc ne vždy mají doručovatelé s sebou platební terminál.*“⁴⁴

Z důvodu pandemie koronaviru se změnilo i nákupní chování Čechů. Kvůli uzavření kamenných obchodů a omezení pohybu získali zkušenost s nákupem online i noví zákazníci (3 %). Pětina Čechů připustila, že přes e-shop začala nakupovat častěji a 6 procent lidí začalo na internetu kupovat i věci, které minulé nekupovalo.

Obecně dle průzkumu ČBA Češi při svých online nákupech častěji využívají počítač či notebook. To lze přikládat většímu uživatelskému pohodlí např. větší plocha display umožňuje přehlednost položek v e-shopu,

84 procent Čechů dle dotazníku řekli, že nezapomínají na zabezpečení svého zařízení, na kterém přes e-shop nakupují, a mají na něm nainstalovaný antivirus „*To je jediné dobře, protože během pandemie narostl počet podvodných e-shopů, které navíc často sbírají citlivé údaje o platebních kartách,*“ ukončuje Tomáš Hládek. Podle průzkumu asociace se však opatrnost Čechů v době pandemie při nakupování na internetu tolik nezvýšila.⁴⁵

---

⁴⁴ Češi a platební styk 2020 | Česká bankovní asociace. Úvod | Česká bankovní asociace [online]. Copyright © [cit. 24.11.2020]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/cesi-a-platebni-styk-2020>

⁴⁵ Monika Petrásková/2020/<https://cbaonline.cz/cesi-a-platebni-styk-2020>

5.1.1 O průzkumech

Průzkum č. 1 „Češi a platební styk“: Průzkumu se zúčastnilo 1059 respondentů ve věku 18 až 79 let. Sběr dat probíhal metodou CAPRI (telefonická rekrutace a následný online dotazník) v lednu 2020.

Průzkum č. 2 „Češi a platební styk v době koronavirové“: Průzkumu se zúčastnilo 1100 respondentů ve věku starších 18 let. Sběr dat probíhal online v květnu 2020.

5.1.2 O České bankovní asociaci

Česká bankovní asociace vznikla v roce 1990 a je dobrovolným sdružením právnických osob podnikajících v oblasti peněžnictví. V současné době sdružuje 39 členů. Rolí asociace je především zastupovat a prosazovat společné zájmy členů, prezentovat roli a zájmy bankovníctví vůči veřejnosti, podílet se na standardizaci postupů v bankovníctví a na vytváření odborných zvyklostí, podporovat harmonizaci bankovní legislativy s legislativou Evropské unie a vyvíjet aktivitu v informativní a školicí oblasti. ČBA je členem Evropské bankovní federace a EMMI.⁴⁶

---

⁴⁶ Češi a platební styk 2020 | Česká bankovní asociace. Úvod | Česká bankovní asociace [online]. Copyright © [cit. 25.11.2020]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/cesi-a-platebni-styk-2020>

6 Výsledky a diskuse

6.1 Průzkum využívání jednotlivých forem platebního styku

Vypuknutí epidemie koronaviru v České republice významně urychlilo proces rozloučení se s hotovostí v každodenním životě. V mnoha evropských zemích jsou občané, které stále upřednostňují platby v hotovosti, v menšině.

S rozšířeným výskytem koronaviru a prudkým nárůstem onemocnění Covid-19 po celém světě mnoho zemí doporučilo občanům, aby se vyhnuli platbám v hotovosti a aby k tomu používali více kreditních a bankovních karet.

Dilema přišlo, když Světová zdravotnická organizace (WHO) před několika měsíci doporučila občanům, aby byli opatrní při používání hotovosti, vzhledem k možnosti šíření koronaviru, a mnoho prodejců upřednostňovalo bezhotovostní platby. V evropských zemích zrychlil obrat v používání hotovosti při každodenním nákupu mezi občany. Dá se říct, že se peněžní tok výrazně snížil.

Období září, říjen a listopad proběhlo vlastní šetření distanční formou, tj. elektronicky. Dotazníkové šetření bylo provedeno anonymně, byli osloveni občané starší 15-let. Byli osloveni i studenti s ekonomickým zaměřením.

Abych doplnila tuto bakalářskou práci, rozhodla jsem se udělat průzkum ve formě dotazníku mezi různými věkovými skupinami, ve kterém jsem chtěla zjistit, jaké způsoby platby lidé používají nejčastěji, a konkrétně jsem se zaměřila na rozdíly mezi generacemi (viz tabulka č. 2).

Můj předpoklad byl, že mladší generace používala moderní způsoby platby, jako je platba kartou prostřednictvím platebního terminálu, online platba kartou nebo e-bankovníctví, přičemž lidé středního věku a staří lidé se více spoléhali na starší, konzervativnější způsoby platby. To však samozřejmě nemusí být pravidlem. Absolutně nevyklučuji zapojení starší generace do novějších forem plateb, ale jde spíše rostoucí trend používání těchto modernějších metod mezi lidmi, kteří byli v minulosti zvyklí na tradiční formy plateb. Můj průzkum zahrnoval 52 respondentů různého věku, z nichž 24 byly ženy a 28 mužů.

Tabulka 2 Věk respondentů⁴⁷

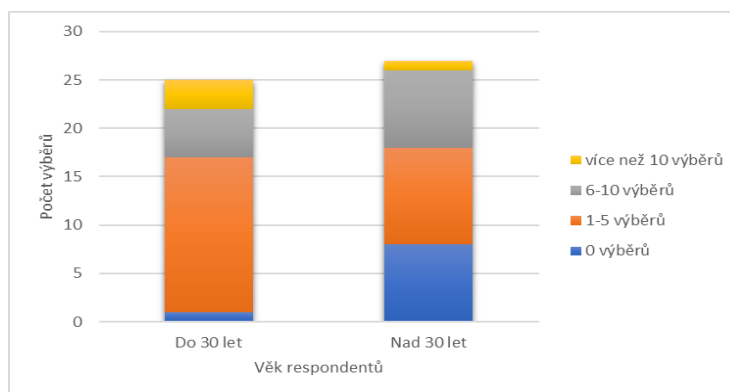
Věk respondentů	Počet respondentů	Procentuální zastoupení
15-30 let	25	48 %
31-45 let	11	21 %
46-60 let	11	21 %
61-75 let	4	8 %
více než 75 let	1	2 %

Dotazníku se zúčastnilo 52 osob, z nichž téměř 50 % bylo mladších 30 let. Z tohoto důvodu jsem se rozhodl zpracovat výsledky získané ve dvou skupinách osob podle věku „do 30 let“ a „nad 30 let“, protože obě skupiny jsou vyvážené, pokud jde o počet lidí, a proto jsou rozdíly mezi nimi vhodně vykladatelné. 17 % respondentů dokončilo středoškolské vzdělání bez maturity, 58 % má středoškolské vzdělání s maturitou a 25 % má první nebo druhý stupeň vysokoškolského vzdělání. Z 52 respondentů neměli u banky běžný účet pouze tři. Zbývajících 49 z nich buď mělo svůj vlastní účet, nebo ho mělo založený společně s manželem nebo manželkou.

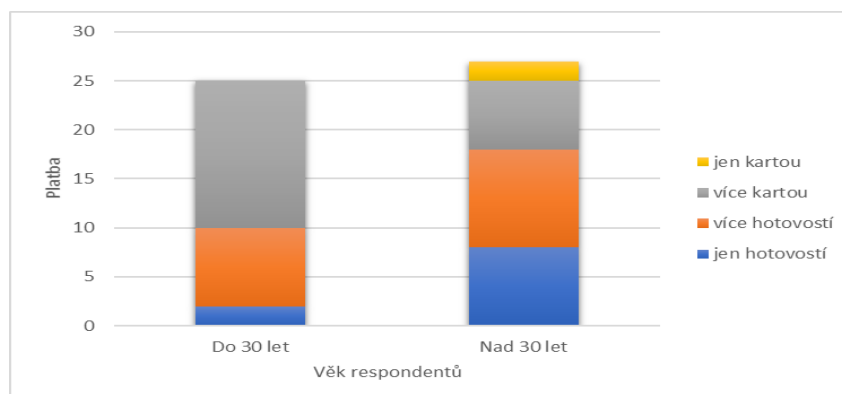
⁴⁷ Vlastní zpracování na základě průzkumu

Obrázek 5 Počet výběrů z bankomatu za měsíc⁴⁸

Obrázek č. 5 nám ukazuje, že obě věkové skupiny mají většinu respondentů, kteří hotovost vybírají maximálně 5x měsíčně, ale ve druhé skupině je více lidí, kteří hotovost vůbec nevybírají. Může to však být také proto, že se jedná o ekonomicky aktivní lidi, kteří dostávají celý plat nebo jeho část v hotovosti, nikoli na bankovní účet.

Obrázek 6 Platba kartou a hotovostí u obchodníka⁴⁹

Obrázek č. 6 zaznamenává, zda lidé používají platbu kartou prostřednictvím platebního terminálu obchodu nebo místo toho platí v hotovosti.

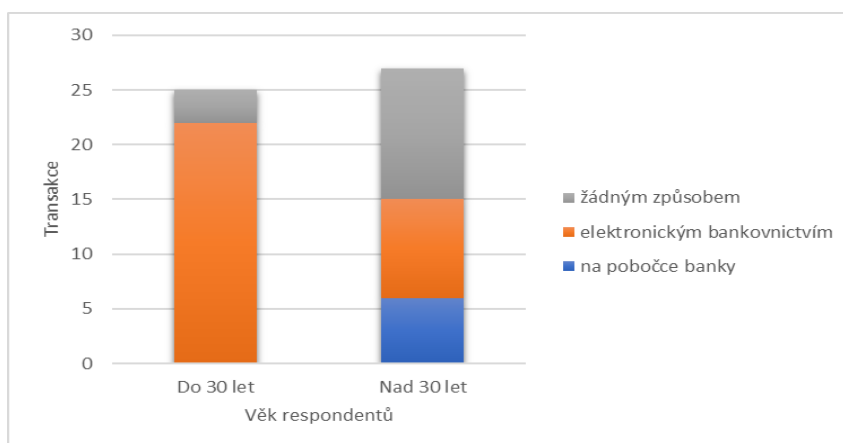
---

⁴⁸ Vlastní zpracování na základě průzkumu

⁴⁹ Vlastní zpracování na základě průzkumu

Počet lidí, kteří platí pouze v hotovosti, je zhruba stejný jako u těch, kteří peníze vůbec nevybírají, a celkoví respondenti z druhé věkové skupiny používají platbu v hotovosti více než mladší respondenti, kteří již platí kartou přímo prostřednictvím terminálu POS.

Obrázek 7 Způsob realizace transakcí⁵⁰

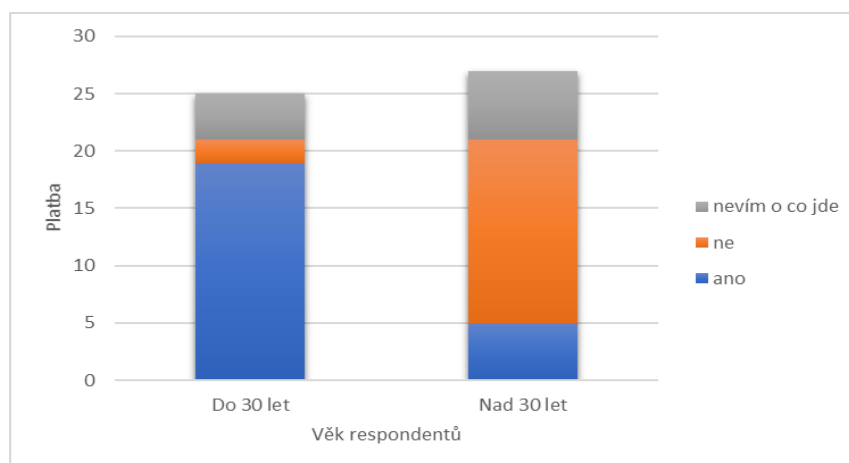
Na obrázku č. 7 můžeme vidět, že většinou mladší lidé nechodí do pobočky banky, aby prováděli své běžné platební transakce a používali elektronickou formu bankovníctví mnohem více. Argumentovala bych však tím, že tato metoda našla své příznivce i u lidí, kteří byli dříve zvyklí na "klasickou" formu platby, tedy na pobočce banky.

V otázce, která byla přímo zaměřena na konkrétní využívanou formu elektronického bankovníctví odpovědělo až 67 % lidí, že využívá internetové bankovníctví. Zhruba stejné malé procento z toho bylo domácí bankovníctví a telefonní bankovníctví. GSM bankovníctví nebylo využito vůbec. 31 % respondentů internetové bankovníctví vůbec nepoužívá.

---

⁵⁰ Vlastní zpracování na základě průzkumu

Obrázek 8 Platba kartou na internetu⁵¹

Snad nejvýznamnější rozdíl byl prokázán v používání plateb kartou přímo na internetu, což uvádí obrázek č. 8. Ačkoli službu využívá až 3/4 mladších respondentů, většina z nich stále neví, zda je to bezpečné. Ze stejného důvodu, tedy kvůli bezpečnosti, mnoho lidí tuto službu vůbec nepoužívá. Banky se stále více snaží přesvědčit lidi, aby tímto způsobem platili tím, že nabízejí karty s výchozími blokovánými platbami na internetu, a zákazník může kartu odblokovat telefonicky při platbě a pak ji znovu zablokovat. Je zřejmé, že banky se snaží najít nové způsoby zabezpečení ve všech bezhotovostních oblastech plateb, a tím motivovat lidi, aby ji používali.

---

⁵¹ Vlastní zpracování na základě průzkumu

7 Závěr

Bakalářská práce se zabývala tématem hotovostního platebního styku. Pro platby v hotovosti jsou nejdůležitější součástí bankovky a mince jako formy platebního prostředku používaného výhradně pro tento způsob platby. Charakterizovali jsme prostředky potřebné pro realizaci hotovostního platebního styku, tedy bankovky a mince. Budoucnost platebních systémů bude pravděpodobně spočívat v rozšiřování platebních možností na internetu, v transakcích v reálném čase a v alternativách k platebním kartám. Tyto alternativy budou mít pravděpodobně podobu čipů v mobilních telefonech, hodinkách nebo různých typech příloh s využitím bezkontaktních forem přenosu dat. Platební karta se stala nepostradatelným společníkem člověka a postupně se stává všestrannější. Existuje stále více a více bonusů spojených s placením kartou, které se liší mezi typy karet a jejich emitenty. Samozřejmě, že základní funkcí kreditní karty je platba. To lze provést v místech s připojenými online terminály (čteným z magnetického proužku nebo čipu) a takzvanými žehličkami (které tvoří jakousi "kontrolu" ze vzorku na reliéfní kartě).

Na podporu tvrzení o rozdílech v používání různých platebních metod byl přidán dotazník, na který odpovědělo 52 respondentů různého věku. Ze všech částí mého zkoumání vývoje platebních systémů do budoucna plyne, že pokrok v oblasti bezhotovostních a souvisejících elektronických plateb se jeví jako nejslibnější. Podle mého názoru již tradiční platby i hotovost dosáhly svého maxima v minulosti a historicky se ukázalo, že používání novějších, inovativnějších forem je účinnější. Proto to vidím tak, že se nové myšlenky rozvoje budou v budoucnu týkat především těchto forem a klasické formy, zůstanou takové, jaké jsou. Je však pravda, že nesouhlasím s argumentem, že lidé přestanou používat platby v hotovosti nebo že zcela přejdou do elektronické podoby. Domnívám se, že v budoucnu bude vytvořena pouze jakási rovnováha mezi různými formami plateb podle efektivity a informací, ale všechny formy plateb budou fungovat s malými změnami.

8 Seznam použitých zdrojů

8.1 Tištěné dokumenty

KALABIS, Zbyněk. *Bankovní služby v praxi. 1. vyd.* Brno: Computer press, 2005. 148 s. ISBN 80-251-0882-1.

KLÍMA Jiří. *Bankovníctví. Skriptum.* Vysoká škola regionálního rozvoje, 2007. ISBN neuvedeno.

MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický.* Praha: Grada, 2006. 220 s. [1 a]. ISBN 80-247-1725-5.

MEDVEĎ, J. et al. *BANKY teória a prax.* Bratislava: Sprint 2 s. r. o., 2012. s. 245. ISBN 978-80-89393-73-2.

POLOUČEK, Stanislav. *Bankovníctví.* V Praze: C.H. Beck, 2006. 716 s. [I a]. ISBN 80-7179-462-7.

SCHLOSSBERGER, Otakar a HOZÁK, Ladislav. *Elektronické platební prostředky.* Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2005. 278 s. [1 a]. ISBN 80-7265-073-4.

SCHLOSSBERGER, Otakar a SOLDÁNOVÁ, Marcela. *Platební styk.* Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2007. 435 s. [11 a]. ISBN 978-80-7265-107-8.

SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby.* První vydání. Praha: Management Press, 2012. 328 s. ISBN 978-80-7261-238-3.

Výroční zpráva FIO banky. 2015.

Zákon č. 21/1992 Sb., O bankách, v platném znění

Zákon č. 248/2009 Sb., O platebním styku, v platném znění

Zákon č. 6/1993 Sb., O České národní bance, v platném znění, § 1.

8.2 Elektronické zdroje

Češi a platební styk 2020 | Česká bankovní asociace. Úvod | Česká bankovní asociace [online]. Copyright © [cit. 24. 11. 2020]. Dostupné z: <https://cbaonline.cz/cesi-a-platebni-styk-2020>

Desetina lidí platí jen hotově. Ubývá jich, ukazuje průzkum | Peníze.cz. Peníze.cz - Půjčky, Kurzy měn, Akcie, Hypotéky, Bydlení, Daně [online]. Copyright © 2000 [cit. 25. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/nakupy/417014-desetina-lidi-plati-jen-hotove-ubyva-jich-ukazuje-pruzkum>

Historie. FIO [online]. [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <https://www.fio.cz/o-nas/fio-banka/historie>

Omezte hotovost, platte bezkontaktně. Kartou či mobilem - Novinky.cz. Novinky.cz – nejčtenější zprávy na českém internetu [online]. Copyright © 2003 [cit. 25. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/koronavirus/clanek/omezte-hotovost-platte-bezkontaktne-kartou-ci-mobilem-40318464>

Platební styk – Česká národní banka. [online]. Copyright © ČNB 2020 [cit. 24. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/platebni-styk/>

Platidla [online]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/animace.html>

The History of Money: From Barter to Banknotes. Investopedia: Sharper insight, better investing. [online].

Dostupné z: https://www.investopedia.com/articles/07/roots_of_money.asp